

LITHME 2. (Language in the Human-Machine Era)

(Jyväskyläi Egyetem, Finnország, 2022. június 30. – július 1.)

Benedek Enikő

E-mail: benedek.eniko@btk.elte.hu

Az Európai Tudományos és Technológiai Együttműködés (European Cooperation in Science and Technology, COST) kormányközi szervezet egyik célja, hogy a nyelvészeti és technológiai kutatásokat összefogja, és a két terület szakértőinek bevonásával felkészítse a tudományos közösséget az új technológiai fejlesztésekre. A technológiai vívmányok mindennapi életbe integrálásának időszakát a szervezet találóan „ember-gép korának” (Language in the Human-Machine Era, LITHME) nevezi. A 2020–2024-ig tartó LITHME program tagjai nyolc munkacsoportba szerveződnek (lásd [Munkacsoportok](#)), amelyekbe az érdeklődők a számukra releváns munkacsoport vezetőjénél kérhetik felvételüket. A munkacsoportokat kutatók, egyetemi oktatók vezetik, akik az affiliációjuk szerinti intézményekben szervezik a szervezet rendezvényeit. A 2022. évi nyári konferenciát Finnországban, a festői Päijänne-tó északi partján található Jyväskylä városában rendezték meg, az egyetemi könyvtár épületében, hibrid módban.

A konferenciát Dave Sayers, a Jyväskyläi Egyetem adjunktusa, a LITHME program elnöke és Svatlana Höhn, a program elnökhelyettese nyitotta meg. A két-napos program során munkacsoportokra lebontva, párhuzamos szekciókba rendezett előadásokon vehettek részt a munkacsoportok tagjai személyesen, az érdeklődő közönség pedig az interneten követhette az előadásokat. A *Számítógépes nyelvészeti* (Computational Linguistics) munkacsoport előadásaival párhuzamosan zajlott a *Nyelv és jog* (Language and Law) munkacsoport szekciója, amelynek keretén belül a Fordítástudományi Doktori Program jelenlegi és végzett hallgatói közül Láncos Petra (PPKE) az e-kormányzati eszközök tervezésének nyelvészeti vonatkozásairól, Ugrin Zsuzsanna az Európai Tanács fordítói folyamatainak automatizálásáról és a szövegszintű nehézségekről, e beszámoló szerzője pedig Szlávik Szilárddal folytatott közös feltáró kutatásának kezdeti eredményeiről számolt be, amelyet hivatalos személyi dokumentumok fordítására optimalizált, e célra létre-

hozott neurális gépi fordítómotorral végzett kísérletük részeredményeként kaptak. A párhuzamos szekcióban eközben témák széles skálája került terítékre, a beszéd-szintetizációtól a Parkinson-kór fonetikai jellegzetességek alapján történő diagnosztizációjáig. Az első nap délutánján a *Nyelvi jogok* (Language Rights) munkacsoport hat előadását, valamint a *Nyelvi sokszínűség, a nyelvek túlélése és veszélyeztetettsége* (Language Diversity, Vitality and Endangerment) munkacsoport nyolc előadását hallgathatták meg a résztvevők. A témák délután is rendkívül változatosak voltak; az információ mindenki számára egyenlő hozzáférhetőségétől a Covid-19 és tolmácsolás témakörén át a kisebbségi nyelvek helyesírását ellenőrző szoftverek fejlesztéséig terjedtek. Az első napot a nemzetközi konferenciák hagyományos gyakorlatától eltérően délután fél 6-kor kezdődő plenáris előadás zárta, amely a gyakorlati számítástechnika a nyelv jövőjében betöltött szerepét tárgyalta.

Július 1-jén, a konferencia második napján a *Nyelvtanulás és -tanítás* (Language Learning and Teaching) munkacsoport, valamint az *Ideológiák, hitek és attitűdök* (Ideologies, Beliefs, Attitudes) munkacsoport mutatkozott be. A délelőtti párhuzamos szekciókban a nyelvelsajátítás digitális vonatkozásairól, a mobileszközökkel támogatott távtanulási környezetről, és a digitalizáció nyelvtanításra gyakorolt hatásáról esett szó. Terítékre került továbbá a közösségimédia-felületek ideológiaformáló hatásának nyelvészeti megközelítése, valamint aktuális világpolitikai témák, például az orosz diplomácia kommunikációs stratégiái is. A délelőtti szekciót lezáró panelbeszélgetés különösen lebilincselte a hallgatóságot, az egyetemi életet az iparág szereplőivel összekötni kívánó fórum keretében szó esett azon területekről, amelyekben még nagyobb együttműködésre volna szükség; főként a célzott képzések létrehozásában, kompetenciafejlesztésben rejlő lehetőségekről esett szó, amelyeket leginkább a szűkös finanszírozási lehetőségek akadályoznak.

A délutáni szekciót Mátyás Dániel, a Fordítástudományi Doktori Program végzett hallgatója, az SE adjunktusának előadása nyitotta meg a szaknyelvoktatásban alkalmazott informatikai eszközökről tartott bemutatójával. A *Nyelvi munka, nyelvi szakemberek* (Language Work, Language Professionals) munkacsoport előadása következett, amelyben Seres Márta, az FTT adjunktusa ismertette a munkacsoport nyelvi szakértők gépi fordítóeszköz-használatát felmérő kutatásának eredményeit. E szekcióban szabadúszó jogi fordítókat érintő kérdéseket, a fordítói stílus és a gépi fordítás kapcsolatát, intralingvális feliratozást és közösségimédia-tartalom moderálását érintő kérdéseket tárgyalta a nyolc előadó.

A párhuzamosan zajló *Nyelvi változatok, interakciók, pragmatika* (Language Variation, Interaction, Pragmatics) munkacsoport négy előadása során pedig a mesterséges intelligenciát használó eszközök korpuszalapú dialógusperformancialelemzésébe, az Amazon Alexa nevű hangalapú asszisztensének szintaxis- és prozódiaszemponturnak diskurzuselemzésébe, valamint a mesterséges intelligencia és általánosságban a hangvezérelt elektronikus asszisztensek emberekre gyakorolt hatásának újkeletű vizsgálatába nyerhettek bepillantást a konferencia résztvevői és hallgatói.

A konferencia két napja rendkívül színes témákat foglalt magába, amelyek célja – a szervezők bevallása szerint is – az volt, hogy minél több, az új évezred kihívásait szem előtt tartó, jelenleg már zajló vagy tervezett kutatásba nyerhesse nek bepillantást a résztvevők. A kétnapos esemény során több alkalommal networking találkozót tartottak a szünetekben, ezért az előadókkal könnyedén személyes kapcsolatot lehetett teremteni, megtervezni a jövőbeli potenciális együttműködé-
seket.

A színvonalas program és a festői környezet mellett különleges élményt jelen-
tettek a finn „fehér éjszakák”, mivel a nap június-júliusban már Finnország közép-
ső részén sem nyugszik le.

A LITHME nemzetközi konferenciái mellett egyhetes ösztöndíjas továbbkép-
zéseket is kínál, amelyeken e beszámoló szerzője két alkalommal is részt vehetett;
2021. őszén a spanyolországi Ávilában, 2022. tavaszán pedig Portóban. A pályá-
zati felhívást a téli időszakban a weboldalon teszik közzé.